

NOTATKA GRAFICZNA – PRZEGLĄD FORM WYPOWIEDZI

Prace pisemne...nieuniknione, dlatego spieszmy z pomocą i proponujemy błyskawiczny przegląd form wypowiedzi w formie notatki graficznej. Mamy nadzieję, że w ten sposób umilimy Wam naukę, a przyswajanie wiedzy stanie się łatwiejsze.

Słowa i sówka rozprawkowe

oprócz, tak więc, otóż,
przede wszystkim, jednakże,
głównie, o czym świadczy,
zatem, chociaż

zaczę od, sądzę, że...,
z kolei, po pierwsze, po drugie,
z jednej strony, przejdę do
omówienia, z całą pewnością,
niekwestionowanie, reasumując,
z rozważań wynika

ROZPRAWKA

pisemne rozważanie jakiegoś
problemu, przedstawienie
swojego stanowiska, zapis
toku rozumowania.

Wskazówki i rady

- najpierw zanalizuj temat
- pisz jasno i logicznie
- w podsumowaniu NIE
powtarzaj argumentów
- każdy argument to
oddzielny akapit
- przedstaw różnorodne
przykłady

Argumentacja
2, 3, 4

Argumentacja
potwierdza / zaprzecza

Argumenty = dowody, fakty,
uzasadnienia poparte przykładami;
czerpiemy je z literatury, filmu,
historii, z życia codziennego.
Można wykorzystać cytaty.

Rozprawka z tezą

- 1 Teza = twierdzenie,
zdecydowana opinia,
stanowisko, które należy
uzasadnić

Wstęp rozprawki = koniecznie
związany z tematem, przedstawiasz
tu tezę lub hipotezę, sygnalizujesz
swe stanowisko

Rozprawka z hipotezą

- 1 Hipoteza =
przypuszczenie,
wątpliwości, pytanie

OPOWIADANIE TWÓRCZE

Z poradnika praktyka

to tekst z wydarzeniami, czasem i miejscem akcji; zdarzenia tworzą ciąg przyczynowo - skutkowy

JĘZYKOWE SPOSOBY na opowiadanie

Stosuj dużo CZASOWNIKÓW

twórz KRÓTKIE zdania

WYKORZYSTAJ te słówka

Działo się to...
Piernego dnia...
potem, wkrótce, wtedy,
nagle, zniemacka,
zrekt, wtrącił, kryknął
Kto by pomyślał, że...
Od tamtej pory...

WSTĘP

Wskaż czas i miejsce
przedstaw postacie
zarysuj okoliczności

ROZWINIĘCIE

Przebieg wydarzeń,
kolejność CHRONOLOGICZNA
zręty akcji
urozmaicona fabuła

ZAKOŃCZENIE

krótkie
PODSUMOWANIE,
puenta,
refleksja

WAŻNE!
opowiadanie na egzaminie jest związane z LEKTURĄ OBOWIĄZKOWĄ!

bohatera lektury ukaz w nowej sytuacji

ALE

MUSISZ zachować cechy i zachowania dla niego typowe

Rady nie od parady

Narracja

w 1os.

w 3os.

Zapamiętajka

wykorzystaj co najmniej 6 elementów:

- czas i miejsce
- opis / bohatera, przeżyć, przedmiotu, krajobrazu
- elementy charakterystyki postaci
- punkt kulminacyjny
- monolog / dialog
- retrospekcja
- puenta

Z poradnika praktyka

Jak CIEKAWIE
i wszechstronnie
SCHARAKTERYZOWAĆ
postać LITERACKĄ?

Oceń
mnie
napisz, co o mnie
sądzisz, jakie
emocje budzę, co we mnie
pochwalasz...

Takie mam
poglądy
mój stosunek
do świata

ludzi
przyrody...

Teraź czas
na intelekt

opisz moje
zdolności,
umiejętności,
moją umysłowość

Pisz barwnie,
żywo, ciekawie.
Pisz z przyjemnością

A to mój
charakter

opisz moje
wady i zalety,
mocne strony
i słabości,
moją osobowość

Jeszcze kilka **RAD**

- ☐ dokładnie poznaj treść książki
- ☐ przygotuj fragmenty dotyczące postaci
- ☐ sprawdź, co sądzą o postaci inni bohaterowie
- ☐ nie wyliczaj, cech - trzeba je uzasadnić przykładami

POWODZENIA!

☐ Pamiętaj - nie opowiadaj treści

☐ Dbaj o porządek tekstu - pamiętaj o AKAPITACH

☐ Warto wykorzystać w wypracowaniu CYTATY

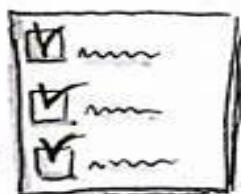
Przedstaw mnie

podaj imię, nazwisko,
wiek, pochodzenie,
inf. o rodzinie,
zawód... Napisz,
z jakiej książki
pochodzę. Kim jestem?
Gdzie mieszkam?

Tak wyglądam

teraz opisz
moją sylwetkę,
rysę twarzy, włosy,
oczy, ubiór, sposób
poruszania się, znaki
szczególne

To lubię

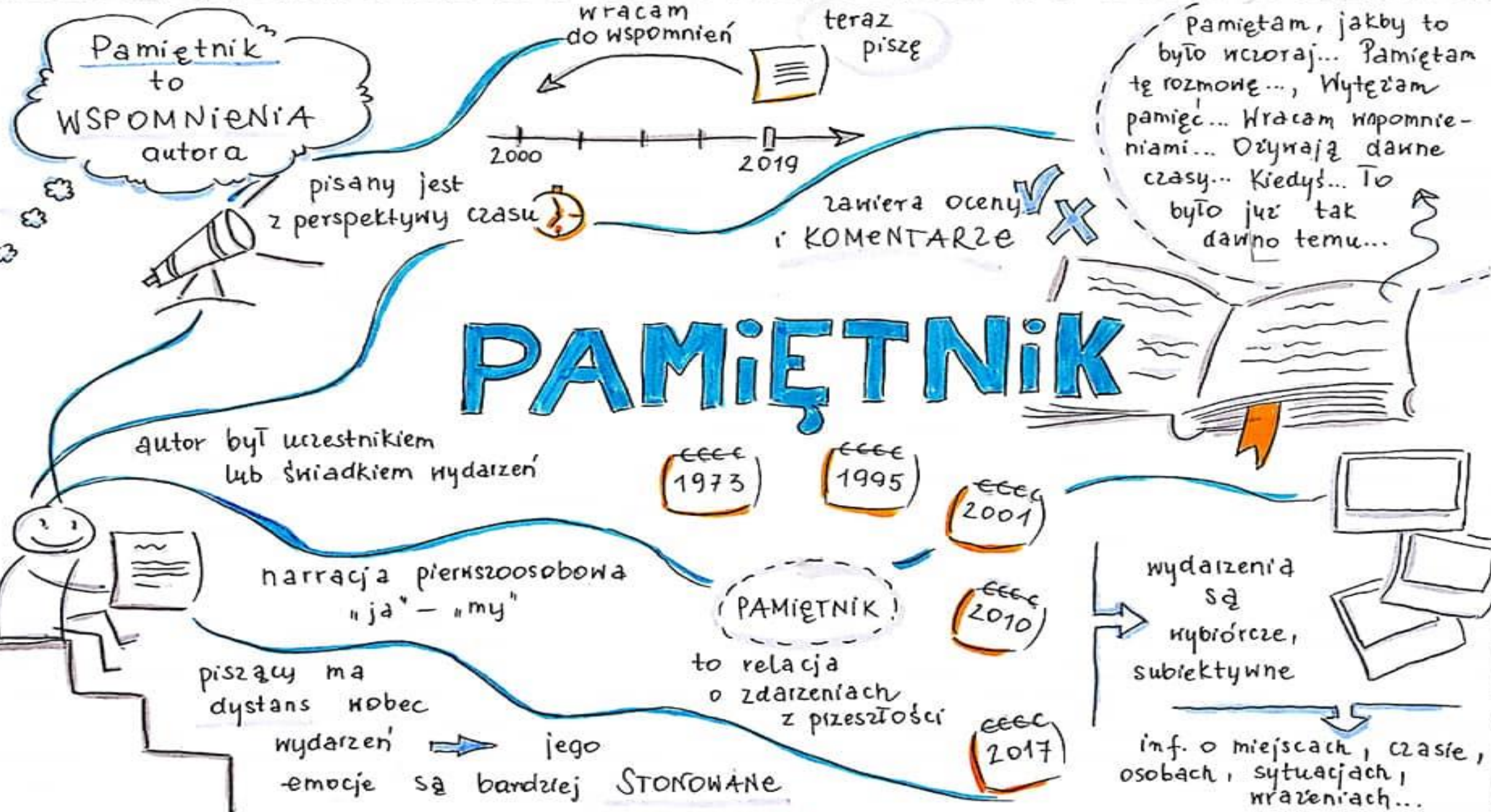
napisz o moich
zainteresowaniach
i zajęciach

Takie mam
usposobienie

opisz mój sposób
zachowania i mówienia,
określ cechy temperamentu

18 czerwca

19 czerwca

w dzienniku
wydarzenia
przedstawia się
CHRONOLOGICZNIE

notatki
prowadzone
są
w formie
1 os. lp.

wskazuje się miejsca
i czas wydarzeń, osoby,
PRZEBIEG wydarzeń

cc Autor DZIENNIKA opisuje
WYDARZENIA DNIA

- co go spotkało, co
przeżył, gdzie był...

ccc
12
01

ccc
13
01

WTOREK, 18 czerwca

ccc
14
01

ccc
15
01

ccc
16
01

ccc
17
01

ma charakter
AUTOBIOGRAFICZNY

DZIENNIK

umieszcza się
DATĘ, można określić
dzień tygodnia

To był fantastyczny dzień...
Dziś był wyjątkowo... Nie
zapomnę tego... Dobrze, że
ten dzień się kończy... Co za pech...

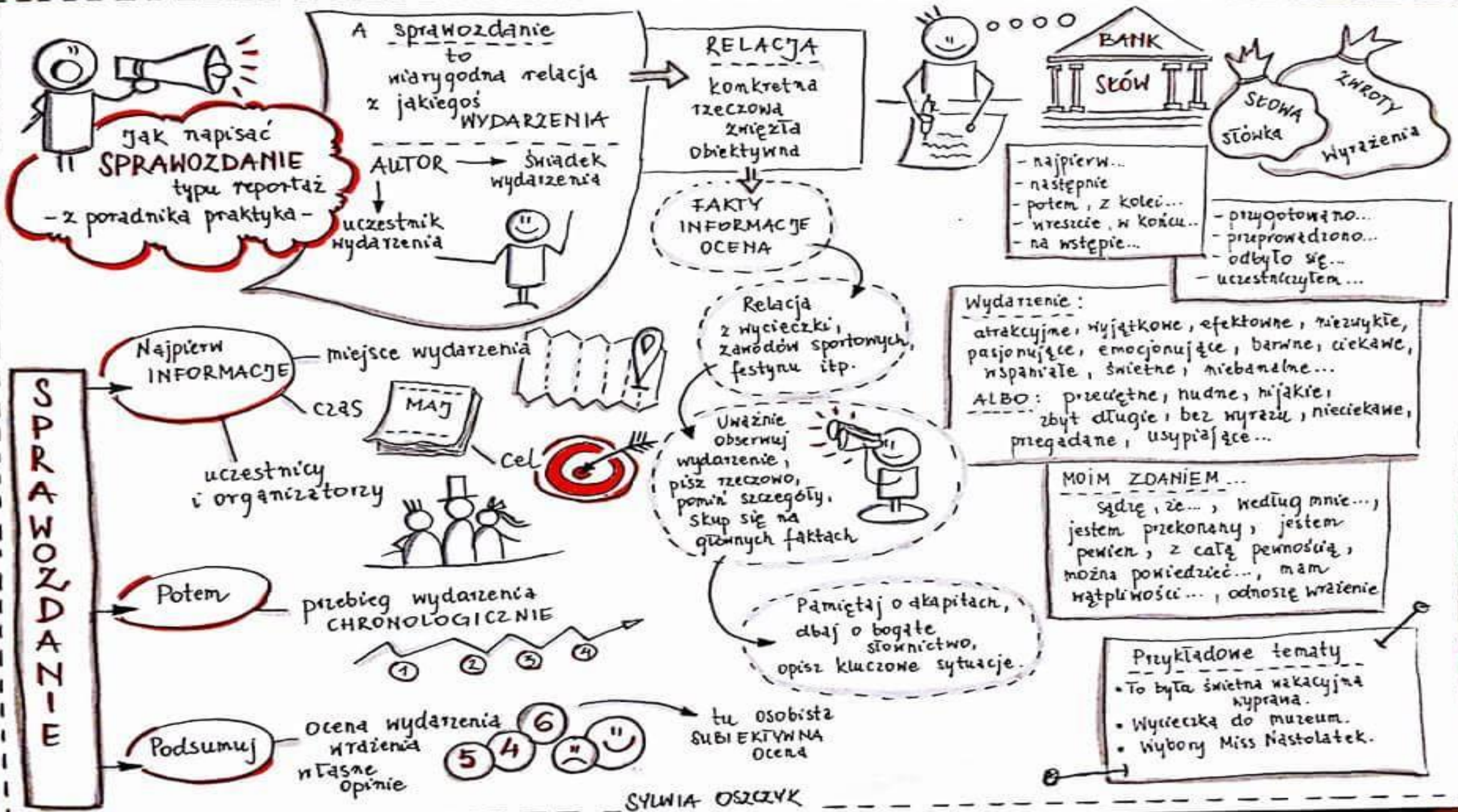
SYLWIA OSZCZYK

osobiste zapiski

- notatki
prowadzone codziennie, na bieżąco
- zawierają SUBIEKTYWNE sądy,
opinie, plany, przeżycia,
marzenia, emocje...

Recenzja

to krytyczne
omówienie dzieła

Z poradnika
praktyka
Recenzja
książki

1 Tytuł i autor
książki

- gatunek literacki
- czas powstania

3 Opis elementów
świata
przedstawionego

- czasu akcji
- miejsca
- postaci
- wydarzeń

2 Tematyka
książki,
problematyka,
wątki
utworu

4 Ocena książki

- zalety i wady
- ocena akcji i postaci
- wartości utworu
- wrażenia, emocje czytelnika
- ocena języka
- czy warto polecić <komu>

KILKA wskazówek

- nie zdradzaj zakończenia książki ani najciekawszych wydarzeń
- unikaj streszczania akcji
- uzasadniaj argumentami

Ze słownika recenzenta

- postacie - jak żywe, barwne, ciekawe, nietuzinkowe, papierowe, sztuczne, wyidealizowane
- akcja - dynamiczna, szybka, zaskakująca, wartka, monotonna, nudząca...

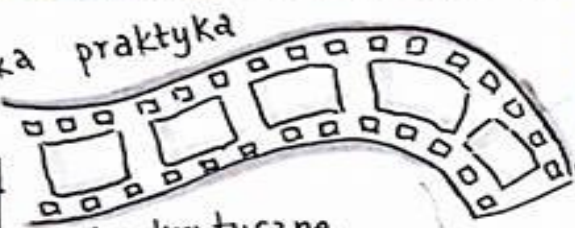
■ utwór pomaga zrozumieć...
zachęca do..., urzekło mnie...
zwraca uwagę na..., dzięki
niemu można..., nie podoba
mi się..., rozczarowało mnie...

Jak napisać RECENZJĘ filmu?

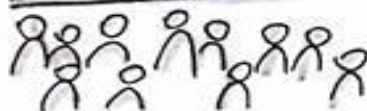
z poradnika praktyka

to krytyczne
omówienie filmu

- ma część informacyjną
- oraz część oceniającą

FILM

Gatunek rad

- zapoznaj się z opiniami nt. filmu
- zgromadź informacje / fakty
- nie streszczaj całości akcji!
- rzetelnie uzasadniaj swoje opinie
- używaj sformułowań typu:
myślę, że..., jestem przekonany...,
sądzę, że...
- już podczas omawiania elementów
filmu możesz formułować oceny
→ tekst nie musi być schematyczny

POWODZENIA!

Ze słownika RECENZENTA

- akcja / żywa, wartka, dynamiczna, trzyma
w napięciu, pełna niespodzianek, nużąca,
monotonna, nudna, przewidywalna...
- film / nużący, ekscytujący, dostarcza
wzruszeń, intrygujący, pobudza wyobraźnię,
zbyt długi, niezrozumiały, pozbawiony
wartości, nieudolny, nieciekawym...

1

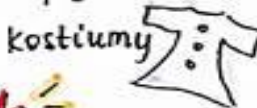
Wstęp

tu podaj tytuł filmu,
rok produkcji, gatunek
filmowy, reżysera,
twórców filmu - kompozytora,
scenarzystę, kostiumologa...

2

Rozwinięcie

tu przedstaw tematykę filmu,
aktorów - kto kogo gra,
omów grę aktorską,

efekty
specjalne

krótko opowiedz o akcji

3

Podsumowanie

teraz skomentuj film, wskaż zalety i wady,
ciekawe sceny / lub te nudne, omów akcję,
jakie emocje, wrażenia wywołuje film, czy polecasz

Kurtyna w górę! - oceniam SPEKTAKL

Tytuł -
Reżyser -
Scenografia -
Miejsce -
Czas -

Muzyka

Problematyka
spektaklu

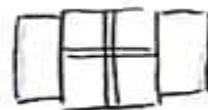
Aktorzy / ^{gra}aktorska

Światło

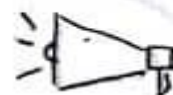
Scenografia

Kostiumy

Efekty dźwiękowe
i specjalne

Akcja

10

Moja ocena

SYLWIA OSZCZYK

musi być
WIARYGODNY
Obiektywny
Rzetelny

ciekawy temat
przyciągający uwagę = **TYTUŁ**
gatunek PUBLICYSTYCZNY

REPORTAŻ

to bawny opis zdarzeń
i faktów

może zawierać opis
ŚRODOWISKA,
CHARAKTERYSTYKĘ postaci,
komentarz autora - ograniczony

to RELACJA
z wydarzenia

AUTOR

to świadek
lub uczestnik
wydarzeń

zna fakty z relacji świadków,
z autopsji,
z dokumentów

dotyczy
AKTUALNYCH
treści

AUTENTYCZNE dane

5) daty

📍 miejsca

👤 postacie
nazwiska

📄 fakty

Tekst

powinien być
OBRAZOWY
emocjonalny

Język - literacki
dynamiczny
Łączący różne
style

"Reporter
powinien się dziwić,
nie wiedzieć, szukać
odpowiedzi"
W. TOCHMAN

JAK? - sposób
przedstawienia

Zarys zawartości REPORTAŻU

KTO? - bohater tekstu

CO? - wydarzenie

KIEDY? - czas

Gdzie? - miejsce

Po co? - cel reportażu

DLACZEGO? - przyczyna
podjęcia konkretnego
tematu

TEMAT
społeczny

kulturalny

obyczajowy

wojenny

podróźniczy

SYLWIA OSZCZYK

zawiera OSOBISTE poglądy, opinie, refleksje AUTORA
ujawnia SUBIEKTYWNE spojrzenie na temat
INDYWIDUALIZM - odrębność AUTORA

JĘZYK
felietonu

FELIETON

często
zawiera

ironię
anegdoty
cytaty
skojarzenia
różne style
zaskakujące pomysły

gatunek
publicystyczny
aktualna
tematyka
ciekawe
zagadnienie

tekst niedługi
zaskakujący

TYTUŁ

Styl i kompozycja
SWOBODNE

pokazane z punktu
widzenia AUTORA

KRYTYCZNE
Spojrzenie na rzeczywistość

odwołanie się do własnych doświadczeń
i przeżyć

bytowski
żywy
dowcipny

poruszyć
wyobraźnię

zachęcić
do refleksji

zwrócić uwagę
na ciekawy TEMAT

FORMA

lekka

zabawna, intrygująca

O tym
trzeba
PAMIĘTAĆ
gdy tworzysz
wywiad...

★ wymyśl ciekawy
TYTUŁ

★ przykitaj rozmówcę,
przedstaw go,
zarysuj temat rozmowy

★ wcześniej ZGROMADŹ
inf. o rozmówcy
i temacie
spotkania

➡ **cel** ➡
wywiadu

★ SLUCHAJ odpowiedzi

★ stosuj **?** pytania otwarte

★ nawiązuj do wypowiedzi
rozmówcy

★ Nie **ODBIEGAJ**
od tematu

★ podziękuj za rozmowę,
główną myśl

Wywiad

gatunek publicystyczny
to rozmowa z osobą
powszechnie znaną
ma formę DIALOGU

przybliżyć ciekawego rozmówcę

przekazać wiedzę na jakiś temat
zaprezentować ciekawe osiągnięcia,
sukcesy, poglądy...

★ Naszym gościem
jest...

Porozmawiamy o...

★ Ostatnio zajmuje
się pan/pani...

★ Co sądzi pan o...

★ Wspomniał
pan o...

★ Zapytam
jeszcze o...

★ Warto wspomnieć,
że...

★ Chcę spytać o...

★ Dziękuję za poświęcony
czas, za rozmowę...

Przepis na...
opis obrazu

Pamiętaj
o akapitach

Jak patrzeć
na obraz?

Bądź uważnym
obserwatorem!

Krok po kroku
analizuj elementy
dzieła

3 części! Wstęp = inf. ogólne
Rozwinięcie = opis obrazu
Podsumowanie = ocena, nastrój

1 Zaczynamy: podaj autora
i tytuł obrazu, czas powstania =
wiek, epokę, styl - nurt artystyczny

2 Technika: np.
akwarela, fresk, obraz
olejny, graffiti, szkło,
grafika

3 Temat obrazu - typ:
portret, abstrakcja, scenka
rodzajowa, pejzaż, martwa
natura, obraz batalistyczny,
martyrystyczny, autoportret,
akt

4 Przestrzeń:
postacie, światło,
przedmioty, obiekty,
architektura, natura,
perspektywa, dynamika
czy statyka, elementy
I planu i II planu,
tło, w centrum

KAP ZA SKÓWKĄ

- ↳ malarz = artysta, twórca
- ↳ obraz = malowidło, płótno, dyktando
- ↳ twórca - umieścił, pokazał, przedstawił
- ↳ widzieć, można zauważyć, sportrzeć, zobaczyć
- ↳ obraz zachęca, przeraża, zniechęca, zadziwia, nuci
- ↳ po lewej/prawej stronie, w góry, w dół, w oddali, w centrum...

DBAJ
o bogate słownictwo

6 Nastrój,
symbolika =
znaczenie przedmiotów,
gestów, barw;
emoje - wrażenia
odbiorcy,
ocena obrazu,
osobista opinia

5 Kolorystyka

- ciepłe / zimne
  - jasne / ciemne
  - jasne / ciemne
  - podstawowe / pochodne
- < wpływ barw na odbiór obrazu >

Sylwia Szczyk

Jak - gdzie - kiedy ? Recepta na opis sytuacji

Sytuacja

to wydarzenie w określonym
miejscu i czasie,
zamknięta całość

to zatrzymane 1 kadr,
1 klatka, 1 fotografia
<uchwycona chwila>

Jesteś
tu
i teraz

przykładowe sytuacje = burza, zalanie
przemia w szkole, upadek marciarza, zabawa
na zamrażonym jeziorze, niespodziewane odpychanie...

Opisuj

- dynamicznie = wydarzenia = krótkie zdania, dużo
czasowników, słówka = nagle, ułam, zniemka...
  - statycznie = tło, sceny, miejsce, postacie, przymiotniki,
nazwy rzeczowników i przymiotników
  - czas = wszystko dzieje się jednocześnie,
szybko, stosuj czas teraźniejszy i preteryt
- pisz barwnie, żywo, ciekawie

to relacja ze zdarzenia

- opis okoliczności
- wydarzenia
- tło zdarzenia

nieprzyjemna

wyjątkowa

Sytuacja
<jaka?>

napięta

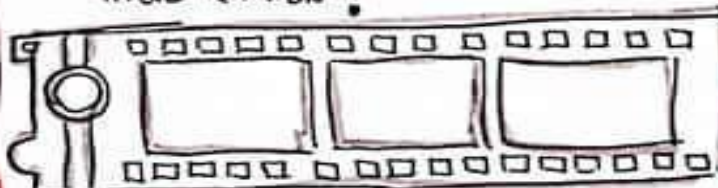
krytyczna

zabawna

niepewna

UWAGA ! Ważne !

Nie myl opisu sytuacji
z opowiadaniem !
Jest ono rozbudowane, zawiera
wiele wydarzeń, występuje następstwo
czasowe, dialogi, przygody.
Monop obrazowo - jest wiele klatek,
wiele kadrów !

Budowa tekstu

1

wprowadzenie = miejsce, czas, uczestnicy

2

opis wydarzenia głównego + zdarzeń
towaryzujących, przebieg, emocje

3

zakończenie - refleksja, atmosfera

opis sytuacji nie jest rozbudowany, dbaj o spójność

Czas na zadanie ! Napisz
opis konkretnej sytuacji - może być
wzięta z codziennego życia, ale
też z książki. Powodzenia !

Och, oj, ach...
czuję się jak...

Emocjonalne słowa i słówka

JĘZYK

Obrazowy

porównania
metafory
związki frazeologiczne
wykrzyknienia
synonimy

Wykorzystaj

odczuć, ogarnąć go...,
targata nim...,
pograżać się w...,
miał..., przeżył...,
czuł się..., był...

Takie
emocje przeżywamy

radość, miłość,
szczęście, smutek, złość,
ból, nienawiść, ciekawość,
strach, tęsknota, wstyd,
nadzieja, zmartwienie,
pogarda, podziw, niechęć,
ulga, dumna, wahanie się,
samoćność, litość,
rozczarowanie...

Z poradnika
praktyka

CZYLI

jak opisywać
PRZEŻYCIA WEWNĘTRZNE?

PRZEŻYCIA

doznania
odczucia
stany psychiczne
emocje

RADY nie od parady

- o pamiętaj o AKAPITACH
- o pisz żywo, ciekawie, barwnie
- o wejdź w przeżycia opisywanej osoby
- o miej pod ręką słownik wyrazów bliskoznacznych
- o nie zbaczaj z tematu
- o pisz dużo o przeżyciach, krótko o sytuacji
- o rusz wyobraźnią

Co widać po tobie...

Jak zdradza cię ciało,
gdy przeżyć nie ma...

- ☐ spojrzenie / smutne, ogniste, odległe
- ☐ głos / drży, zaniemówił z krzykiem, zabrakło słów
- ☐ twarz / zbladła, poczerwieniała, rozjaśniła się w uśmiechu
- ☐ ręce / trzęsą się, spocily się, drżą
- ☐ oczy / zapłakane, lśnią, ławiają
- ☐ nogi / jak z galarety, osłabły
- ☐ serce / wali jak młotem, boli, podchodzi do gardła, pulsuje
- ☐ gesty / zacisnął pięści, machał rękoma

